Sizi bilmem ama ben arada bir eski konulara dönerim. İçimde dönüş için büyük istek duyarım, ne kadar sürer bilemem ama bir dönem için dönerim.

Bunlar 20'li yaşların başlarında büyük ilgi duyduğum, sonra bırakmak zorunda kaldığım konulardır. Başka konular öne çıkmıştı.

Bir şeyi yapmaya karar vermek, başka bazı şeyleri yapmamaya karar vermek demektir. Bu nedenle her yapmak kararı aynı zamanda vazgeçmeyi de içerir. Süreli veya süresiz bir vazgeçme çünkü yapmak istediklerinizi ve vazgeçmek zorunda kaldıklarınızı birlikte yapamazsınız. Tercih etmeniz gerekmektedir. Bu tercih pek hoş olmasa da zorunludur denilebilir. Aksi durumda o kadar büyük yükün altına girersiniz ki hiçbir şeyi doğru dürüst yapamazsınız. Bu da olabileceklerin en kötüsüdür.

Doğa bilimi, özellikle kimya, fizik ve matematik o yıllarda çok ilgimi çekerdi. Devrimci oluncaya kadar ODTÜ gibi üniversitede dersleri iyi olan ve geleceğin parlak bilim insanı olarak görülen bir tiptim.

Hem devrimci olup hem de notların iyi olması o yıllarda az görülen bir durumdu ama bu iyilik sürmeyecek ve 1970-71 yarı yılında kalacaktım. Sonraki yıl fazla ders alarak üniversiteyi kayıpsız bitirecektim ve işin ilginci kimyadan pek de hoşlanmadığımı fark edecektim. Matematik ve fizik beni daha çok çekiyordu.

Üniversite bitmişti ama yüksek lisans yaparak öğrenci görünmem gerekiyordu. Hem üniversitedeki politik çalışma için bu gerekliydi hem de ODTÜ kütüphanesi İngilizce kitaplar için müthiş bir yerdi. Bu kütüphane olmasaydı TDAS'ı yazamazdım.

Bölüm değiştirip yeni kurulan teorik kimyaya geçtim. "Bu bölümden git, burada sana yüksek lisans yaptırmazlar" deniliyordu ve bu doğruydu. Her yıl olduğu gibi asistanlık sınavı yapılmış ve

gerekli mezuniyet ortalaması önceki yıllardan farklı olarak biraz yükseltilmişti. Bitirme ortalamamın biraz üzeriydi ve herkes neden böyle yapıldığını anlamıştı. Sınava girer, kazanır, başımıza dert olur, iyisi mi hiç girmesin!

Teorik kimyayı sevdim. Bu bölüm kimya, fizik ve matematik karışımıdır ve tam istediğim gibiydi. Tek sorun, aslında sorun olmayan sorun, az sayıdaki hocasının tümünün MHP'li ya da ona yakın olmasıydı. Dev Gençli olduğumu herkes biliyordu. Mezun olmadan önce bu bölümden birkaç ders almıştım ve notlarım yüksekti. Bu da sevinmeleri için yetiyordu.

İlk gün bölüm başkanı beni çağırdı ve "Burada politik görüşlerin nedeniyle farklı muameleyle karşılaşmayacaksın, bundan emin ol" dedi. Fazlasını isteyen de yoktu zaten.

Tez hocam, Deniz Gezmiş'in yumrukladığı İskender Öksüz idi.

Kısa süre önce adının da yer aldığı ülkücülerin bir kitabını karıştırdım ve adamın yazdıklarına hayret ettim. Politik olarak insan bu kadar boş olabilir mi? MHP'li ol ama bir şeyler bil! Brejnev Doktrini'nden söz eden, bunun ne olduğunu bilerek konuşmalıdır. Bu doktrin Çekoslovakya gibi sosyalist ülkelerin sosyalist bloktan ayrılmasını engellemeyi, bunun için gerekirse askeri müdahaleyi hedefler, Türkiye'nin işgal edilmesiyle ilgisi yoktur.

Zeki bir adamdı, profesör olmuştu ama başka bir konudaki bilgisi de bu kadardı işte…

Fizik, özellikle modern fizik ve bunun felsefesi fena halde ilgimi çektiği için arada bir bu konuya dönerim. Neyse ki zamanında konuyla ilgili –Almancave İngilizce- çok sayıda kitabı almışım. Birisini seçtim: **Die Philosophie der Physiker** (Fizikçilerin Felsefesi).

Kitap genel olarak fizik felsefesi anlatmıyor, fiziğin felsefeyi derinden etkilediği 20. yüzyıl başlarındaki dönemde yaşayan fizikçilerin felsefi görüşlerini inceliyor.

Bu dönemde Bohr, Einstein, Planck, Heisenberg gibi tanınmış fizikçiler aynı zamanda felsefeci

oluyorlar. Bunun önde gelen nedeni, felsefenin felsefecilere bırakılmasının artık mümkün olmamasıdır. Fizikte iki büyük devrim gerçekleşiyor ve fizikten hiç anlamayan felsefeciler de saçma yorumlar yapıyorlar. Bu durumda yapanın yaptığını yorumlamasından başka yol kalmıyor. Sorun fizikte yeni buluşlar değildir, fiziksel devrimlerle evren anlayışı değişiyor.

Felsefeciler anlamadıkları konuda konuşmayı sonraki yıllarda da sürdürüyor. Özellikle marksist felsefeciler alay konusu olmalarına rağmen fizikçilere “doğruları” öğretiyorlar.

Yıllar sonra bu alandaki cahillik ve hatta kepazelik iyice ortaya çıkmaya başlayınca susmak zorunda kalıyorlar.

Genel Görelilik Kuramı uyarınca madde, hareket, zaman ve mekan birliktedir. Madde ve hareket mekanı da üretir.

Madde, hareket, zaman ve mekan arasında diyalektik ilişki vardır gibi bir belirleme boştur. Hiçbir şey söylemez. Diyalektik gevezeliktir. Nasıl bir ilişki, nasıl birbirini üretiyor; bu konularda hiçbir şey söylemeden belirleme yapmak ancak boş laf olarak görülebilir.

Hapishane yıllarında doğa bilimlerindeki gelişmenin diyalektik materyalizme yansıtılması konusunda çalışmaya niyetliydim. Geniş bir özet çıkararak **Anti Dühring**’i yeniden okumuştum (bu özeti **Belma’ya Mektuplar** kitabında bulabilirsiniz. Bkz. www.enginerkinerkitaplar.blogspot.com) Sonra hem zaman olmadı hem de ilgim kalmadı. İnsan enerjisini daha verimli olacağı konularda harcamalıydı.

Aslında fizikle metafizik arasındaki ilişkiyi incelemeyi çok isterim. Metafizik eski metafizik değil, deneyle birlikte varolan metafizik ve bu özellikle önemlidir.

Fizikte doğruluğu en azından başlangıçta kanıtlanamayacak varsayımlar üretmeden ve bu yönde araştırma yapmadan yeniyi bulmak neredeyse mümkün değildir. Araştırma sonucunda

varsayım kanıtlanır veya kanıtlanmaz ama o varsayım olmadan ileriye gidemezsiniz.

Büyük hayranlık beslediğim ve yapıtlarını biraz okuyabildiğim kişi Leibniz'dir. Newton'un çağdaşı, filozof ve esaslı bir fizikçi. O yıllarda ikisi birden olunabiliyormuş.

Şimdi az da olsa var; fizikçi ve felsefeci, alanı fizik felsefesi.

Bu konuda ismi özellikle bilinen kişilerden birisi bir kadın: Brigitte Falkenburg.

Kadın fizikte doktora yapmış ve felsefe profesörü. Anlayacağınız diyalektik materyalizm bilince kendini her şeyi bildiğini sananlardan değil…

Üçüncü üniversite tahsilimde, ana bölüm felsefede onun bir dersini görmüş ve hemen almıştım. Kendisi değil, doktorasını onda yapmış bir kadın veriyordu ve ağır bir dersti. Adı da determinizm mitosu (Mythos Determinismus) idi. Doğada kesin belirleyiciliğin olmadığını açıklayan, istatistik belirleyiciliği felsefi olarak inceleyen bir dersti.

1925 yılından beri ya da Heisenberg'in belirsizlik ilkesini bulduğu yıldan beri belirleyicilik ancak istatistik olarak doğrudur görüşü vardı ama hakim olması zaman alacaktı. Normaldir, fizik yüzyıllardan beri doğada her şeyin önceden belirlenebileceği anlayışı üzerine kurulmuştu ama böyle değildi.

Modern fizik felsefesinin biraz Hegel'den ama özellikle de Kant'tan referans vermesi normaldir çünkü bu felsefede gerçek, insandan bağımsız olarak bulunmakla birlikte, insanlı olan gerçek ile insansız olan arasında fark ortaya çıkabilmektedir. İnsan gerçeğin üretilmesine katılmaktadır.

Marksistlerin kesinlikle anlayamayacağı bir şeydir ama varsınlar anlamasınlar.

Yirmi yıl kadar önce bu konuda birisiyle tartışmıştım. Felsefede doktora yapmış olan bu zat beni maddeciliğe ve diyalektiğe inanmamakla suçluyordu. Gerekçe ise, önceki yıllarda Scientific American dergisinde yayınlanan bir makaleyi aktarmamdı: deneyi bir türlü yaparsanız ışık parçacık karakteri gösteriyordu, başka türlü yaparsanız dalga karakteri. Işığın hangi karakteri göstereceği insanın deneyi yapış tarzına bağlıydı.

Bu çok önceden beri bilinen fiziksel bir gerçekti ama yorumu yeni yapılıyordu.

Bu zat daha sonra profesör olmuş; zihni yetenekleri açısından normal bulmuştum ama en azından “insan bilmediği konularda konuşmamalı” demesini öğrenmiş…

Bu da gelişme sayılır…

Yazıyı kesip kitabı okuyayım, başlamıştım zaten…